

Leeuwenkuilen

Een zandloper in werking vertoont boven een trechter en onder een kegel van zand. Kegel en trechter passen precies in elkaar, vanwege de maximale hellingshoek van dit zand. Dergelijke trechtertjes zijn ook volop te vinden in het duin. Architect: de larve van de mierenleeuw. Die zit onderin in het zand, zijn kaken omhoog. Natuurlijk loopt er af en toe een mier over het randje. Zij glijdt omlaag en wil haastig uit de kuil klimmen. Het losse zand stroomt daarbij onder haar pootjes door, de hellingshoek wordt kleiner en de mier lijkt te kunnen ontsnappen. Maar dan komt de larve in actie: hij gaat zand werpen, over de mier. Als een lawine stroomt dit zand terug, de mier meesleurend. Sterke kaken vangen hem op, verteringssappen komen in actie en de mier wordt leeggezogen. Uiteindelijk wordt er een stoffelijk overschot uit de valkuil verwijderd, met een geweldige worp zoals normaal alleen in strips te zien is.

U kunt de trechters gemakkelijk vinden: zoek een plek met een natuurlijke paraplu, bijvoorbeeld een fijnbeworteld randje dat uitsteekt boven mul zand, gericht liefst op de zuiderzon. Soms dient een struikwortel als regenscherm. Vaak zie je een hele reeks van dergelijke kuiltjes, kleine, grote. De kleinste behoren toe aan de jongste larven. Zij vangen prooien kleiner dan miertjes. De grootste kuilen zijn ongeveer vijf centimeter. Hiermee worden ook bijvoorbeeld torretjes gevangen. Te grote prooien laat de larve gewoon ontsnappen. De larven zijn soms al begin maart actief, tot eind oktober. Na enkele jaren wisselt hij van gedaante. Er verschijnt een libelachtig insect. Dat vliegt in zomerse nachten en is dus amper waarneembaar.

De larve schep je gemakkelijk met een lepel uit de kuil. Terug op het zand graaft die zich onmiddellijk achterwaarts in. Soms kan je zien hoe zijn vangkuil ontstaat: een larve draait rondjes, steeds zand naar buiten werpend. Zo ontstaat er vanzelf een kuil. Bij het rondjes draaien kan hij linksom en rechtsom afwisselen. Als mens denk ik: variatie voorkomt vermoeidheid.

De mierenleeuwen leven in het hele duingebied, dicht bij zee maar ook in de oude duinen. In Meijendel zijn ze veel schaarser dan bijvoorbeeld in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Waarom? Ik weet het niet. Mijn laatste woorden: vanaf nu zult u de leeuwenkuiltjes én de zandlopertrechters opmerken.

PETER VAN DEN BERG

Foto's: Sytske Dijkse

